

gerne tillade mig at drage frem, fordi det til fulde beviser, hvad jeg tillod mig at anføre i Fjor. Jeg paapegede, at de smaa Bedrifiers Antal indskrænkedes, blev i hvert Fald relativt mindre, at Storbedrifterne toge til i Antal, og at samtidig Arbejderantallet voksede, men ikke i nær samme Forhold, som Hestekræfternes Antal voksede. I Fabriktilsynets Beretning anføres, at fra Maj 1897, da Industritællingen fandt Sted gennem statistisk Bureau, og til 1902 er de samlede Virksomheders Antal, som ere under Fabriktilsynet, aftaget med 6 Virksomheder, men de ere voksede med 5,597 Arbejdere. Tager man det efter Antallet, viser det sig, at de smaa Virksomheder kun ere tiltagne med 58, de middelstore — det er stadig Arbejderantallet, jeg nævner — med 1,430, men de store Bedrifter have haft en Tilvækst af 4,109 Arbejdere. Taget i Procent bliver det for de smaa Virksomheder saa godt som Nul, for de middelstore 13, men for de meget store Virksomheder 15 pCt. — Ser man saa paa Hestekræfternes Antals Tiltagen, viser det sig, at der er en enorm Tilvækst. I den korte Tid af ca. 5 Aar er Antallet af Hestekræfter steget med over 50 pCt.; de ere altsaa voksede betydeligt mere end Arbejderantallet, og de ere voksede saa voldsomt, at naar man tager Gennemsnittet for 1897 af Hestekræfter pr. Bedrift, var det kun 18 Hestekræfter, medens det for 1902 er vokset helt op til 43 Hestekræfter pr. Bedrift.

Nu er den almindelige Indvending mod Kravet om en forkortet Arbejdstid, at Industrien ikke kan bære den, og det er ogsaa muligt, siger jeg, at det for de smaa Bedrifiers Vedkommende kan være et Moment, der kan veje til, fordi de kunne have ondt nok ved at klare sig i Forvejen overfor Storbedriften. Men ingen Magt paa Jorden, hverken Arbejderne eller denne Forsamling eller nogen anden, formaar jo at holde de smaa Bedrifter i Live i Kampen overfor Storbedrifterne. Kapitalen i disse gaar fremad, den erobrer et større og større Felt af Produktionen, og der er det ubarmhertigt givet, at de smaa Bedrifter efterhaanden maa forsvinde. Det har det lille Eksempel, jeg anførte nys, vist. Naar man da ser hen til, at Udviklingen i væsentlig Grad mere og mere fører til Storbedrift, maa vi se paa, hvorledes disse Storbedriftsetablissementer egentlig bestaa, hvordan de leve. Der have vi kun de Bulletiner, som udgives gennem Børsen angaaende de Aktieselskaber, hvis Aktier ere Genstand for offentligt Udbud, Man

vil da erkende, at Aktieselskaber, hvortil Produktionen mere og mere gaar over, føre en ret taalelig Tilværelse. Der findes i statistisk Aarvog en Opgørelse fra 1895 til 1903 over Aktieudbyttet i forskellige Foretagender. Der er adskillige, som ikke ere nævnte der, de forputte sig saadan omkring. Nu vil jeg ikke lægge f. Eks. Petroleumsselskabet til Grund for Bedømmelsen af en Virksomhed. For det er jo rent ovenud, at ærede Medborgere der i Kraft af det Monopol, som de have haft, ganske roligt og paa lovlig Vis kunne sidde og skrabe 50 pCt. ind i Udbytte af deres Penge og tage disse hos andre Medborgere. Det er kun et Eksempel lidt mere for sig, men der er andre Ting, som komme det noget nær. Tager man Virksomheder som f. Eks. Spritfabrikkerne, gave de i 1897 et Udbytte af 7 pCt., i 1895—1901 7½ pCt., og i 1902—03 var Udbyttet endog oppe paa 8 pCt. Hvis man kom til Spritfabrikkerne og forlangte kortere Arbejdstid, vilde man ganske sikkert høre akkurat de samme Indvendinger som fra alle andre, at Industrien ikke kan bære det. Tekstilindustrien siges jo at arbejde under trykkede Forhold her i Landet. Jeg vil ikke helt bestride, at der kan være noget i, at Konkurrencen fra Udlandet for Tekstilarbejdets Vedkommende kan udøve en Indflydelse her, men vi se dog, at Crome & Goldschmidt i Aarene 1895—1900 har kunnet udbetale 7 pCt. i Dividende og i 1903 6½ pCt. Sukkerfabrikkerne maa nøjes med fattige 10 pCt., Papirfabrikkerne, som ogsaa have store Begunstigelser for deres Produktion, havde i 1895—1901 6 pCt. Dividende, i 1902 7½ pCt. og i 1903 fattige 10 pCt. En Institution som Kastrop Glasværk f. Eks. har i 1903 maattet nøjes med 9 pCt., men har ellers i adskillige Aar været oppe paa 10 pCt. og deromkring. Andre Aktieselskaber figurere med et mindre Udbytte, nogle figurere maaske med, at de ikke ere i Stand til at betale Udbytte. Men undersøger man deres Forhold nærmere, vil det meget ofte vise sig, at det har sin Aarsag i, at Selskabet fra Begyndelsen er blevet overkapitaliseret, og at det derfor har en saadan Overkapital at slæbe paa paa Grund af store Afstaaelsessummer, Gründerhonorarer o. s. v., at naar man nævner Dividenden for Aktieselskabet, er det slet ikke afgjort, at det er en Dividende af det Beløb, som er indbetalt som Aktiekapital. Det kan meget godt være og er ogsaa faktisk Forholdet for enkeltes Vedkommende, at det er en Dividende af det Beløb, hvortil man i Ti-